

Beste lezer,

In deze laatste nieuwsbrief van 2022 allereerst een kort overzicht van de NINO-activiteiten die dit najaar hebben plaatsgevonden. Op 5 oktober presenteerde onze nieuwe postdoc Georg Cyrus in zijn lezing *Lower Classes in the Neo-Assyrian Empire* het onderzoek dat hij de komende twee jaar aan het NINO zal gaan uitvoeren. Op 22 november vond de NINO-EOL-najaarslezing plaats, die in het teken stond van de Maand van Toetanchamon (voor meer hierover zie verderop in deze Nieuwsbrief). De Veenhof-lezing werd dit jaar gehouden door professor Eleanor Robson (University College London) op 2 december. De lezing met de titel *Access to Knowledge in Cuneiform Culture* was zowel online als live in het RMO bij te wonen.

De NINO-archieven en -collecties konden ook op belangstelling rekenen; in oktober bracht assyrioloog Christian Hess uit Berlijn een kort bezoek aan de Böhl-collectie om een aantal kleitabletten te collationeren. Op 25 november ontvingen we Herman Paul en zijn studenten van de *Humanities Lab*-module *History of the Humanities* die de collecties en de archieven van het NINO kwamen bezichtigen. Een week later kwamen scholieren van het St. Maartenscollege in Voorburg langs voor een workshop spijkerschrift.

Per 1 oktober is er een nieuw gezicht bij het NINO: Mathijs Smith zal in de komende periode één dag in de week aan de ontsluiting van de NINO-archieven werken. Verderop in de Nieuwsbrief stelt hij zich aan u voor.

Tot slot nog een korte update omtrent subsidies en prijzen: In 2022 heeft de Academische Commissie de volgende subsidies toegekend: 7 *Incoming Mobility Grants*: Wahid Omran (Fayoum University), Nesreen Monir Roshdy (Fayoum University), Leila Makvandi (University of Kashan, Tehran), Geert van Kesteren (Tel Aviv), Thais Rocha da Silva (University of São Paulo), Cristina Lechuga Ibáñez (University of Jaén) en Burcu Yildirim (Ankara); 4 *Outgoing Mobility Grants*: Roberto Arciero, Zoë van Litsenburg, Maria Hadjigavriel (Universiteit Leiden) en Peter Brown (Radboud Universiteit Nijmegen) en 2

Conference Subsidies: Miriam Müller en Bleda Düring (Universiteit Leiden). Er waren 3 tijdelijke Visiting Research Fellows: Stefan Baumann, Brien Garnand en Hamidreza Peighambari. Op dit moment zijn de beoordelingen van de NINO-scriptieprijs in volle gang; de winnaars zullen bekend worden gemaakt tijdens de NINO-dag op 26 januari in Utrecht.

In het nieuwe jaar kunnen er weer aanvragen ingediend worden voor deze en andere subsidies; tot 15 februari a.s. kunnen junior onderzoekers een recent artikel inzenden om mee te dingen naar de Jaarprijs Cuijpers-Opdenakker (voor de voorwaarden: zie blz. 8).

Voor nu wens ik iedereen heel fijne feestdagen en de beste wensen voor 2023, en hopelijk tot snel in het nieuwe jaar!

WW

Kerstvakantie NINO-bibliotheek

Onze bibliotheek is gesloten:
van maandag 26 december 2022
t/m zondag 1 januari 2023.

Agenda (details: blz. 8)

26 januari

Jaarlijkse NINO-dag (NINO Annual Meeting),
Universiteit Utrecht

23-25 maart

Congres "The kingdom of Kizzuwatna",
NINO Leiden

23 maart-2 april

Week van de Klassieken, RMO Leiden

17-20 juli

68^e Rencontre Assyriologique Internationale

6-11 augustus

13th International Congress of Egyptologists

Nieuws uit het NINO- onderzoekscentrum

Student Research Assistant-verslag

Kiki Freriks

Van februari tot november 2021 heb ik de mogelijkheid gekregen te werken als NINO Student Research Assistent bij het project 'Hieroglyphic Hands in Deir el-Medina' van dr. Elizabeth Bettles en dr. Ben Haring. Als onderzoeksassistent heb ik mij bezig gehouden met het gedetailleerd documenteren en beschrijven van de hiëroglifische handschriften in de tombe van Anherchaoe in Deir el-Medina (TT 359). In deze tombe hebben twee schrijvers, de broers Hormin en Nebnefer, samen gewerkt en zo nu en dan hun werk ondertekend. Dat maakt deze tombe dus uitermate geschikt voor onderzoek naar hiëroglifische handschriften. Het onderzoeksproject probeert het mogelijk te maken deze handschriften op een systematische manier te kunnen typeren en onderscheiden. Voor dat doel heb ik me beziggehouden met het gedetailleerd beschrijven en documenteren van de vorm en functies van de hiërogliefentekens op de oostmuur van de grafkamer van de tombe. De door mij verzamelde data zal onderdeel uitmaken van een te ontwikkelen van een database die het structureel analyseren en vergelijken van hiëroglifische handschriften mogelijk maakt.

In de negen maanden die ik met dr. Bettles heb mogen werken heb ik uiteraard erg goed naar de hiërogliefentekens leren kijken, waardoor ik beter inzicht gekregen heb in de manier waarop hiëroglifische tekens geschilderd werden en ook op welke wijzen hiëroglifische handschriften van elkaar kunnen verschillen. De waarde van het onderzoek en het ontwikkelen van een dergelijke database is mij ook zeker duidelijk geworden in de loop van mijn tijd als onderzoeksassistent. Na veel tijd te hebben besteed aan het bestuderen van deze twee specifieke handschriften, was ik steeds beter in staat om niet alleen de handschriften van elkaar te differentiëren, maar zelfs een van de handschriften elders te herkennen. Dit biedt interessante mogelijkheden voor verder onderzoek.

Als kers op de taart heb ik afgelopen januari tijdens mijn vakantie in Luxor de mogelijkheid gehad om samen met dr. Bettles de tombe van Anherchaoe in Deir el-Medina te bezoeken. Het was onwijs bijzonder de handschriften waar ik zo lang zo intensief mee bezig was geweest in het echt te kunnen bewonderen, en zo een perfecte afsluiting van mijn onderzoeksassistentenschap bij het NINO.

Ik ben het NINO erg dankbaar dat ik deel heb kunnen uitmaken van het project van dr. Bettles, en hopelijk waardevolle informatie heb kunnen toevoegen aan het onderzoek!

Visiting Research Fellow report

Dr. Stefan Baumann

From May to September 2022, I had the opportunity to work as a Visiting Research Fellow at the NINO. My project concerns the tomb of the elite military officer Paser at Sakkara, which was excavated by the Faculty of Archaeology of Cairo University in 2014. In a cooperation with Ola El-Aguizy, Tarek Tawfik and Nader El-Hassanin, I am currently preparing the publication of that monument. My task is primarily the investigation of the epigraphic evidence.

Paser and his wife performing rites for Hathor, the goddess of the west.

Paser's temple tomb is located in the necropolis south of the Unas causeway, which served mostly as the final resting place for the military elite of the New Kingdom. Thus, the tomb is situated in the area where, in addition to Cairo University, the Dutch(-Italian) expedition has also been carrying out excavations for many years. This long experience, reflected in an extensive list of publications about the research in the field, made Leiden the ideal place to work on my topic. In addition to access to all relevant literature, the stay gave me the opportunity to exchange and discuss ideas with project members. Aside from Lara Weiss and Daniel Soliman, my exchanges with Nico Staring were particularly fruitful, for which I am very grateful.

Compared to most of the tombs in this area, the superstructures of Paser's tomb are in a very good state of preservation. In some areas the walls are preserved almost to the original height, which is why there is the rare case that even the

upper wall decoration can be studied in situ. Another distinctive feature lies in the wealth of prosopographical information that can be drawn from the epigraphs to representations of 26 family members. During my stay, I was able to refine the dating of the tomb and moreover, identify several phases of the decoration process. It is my hypothesis that a promotion shortly before Paser's death resulted in the reworking of one of the reliefs in the tomb. The sequence of titles there is different from the usual one that distinguishes him as the Chief archivist of the army and Royal envoy to all foreign lands. During my next research stay in Egypt, I will collate this passage in order to arrive at a final interpretation.

Family members offering for Paser and his wife.

Apart from my work on this specific project, I was able to benefit from Leiden's vibrant academic life. This included events at the Rijksmuseum van Oudheden, lectures and conferences as well as the Friends of Saqqara-dag. Within the scope of the Ancient Worlds lecture series, I had the opportunity to present another aspect of my research. My lecture was about the underground crypts in Egyptian temples, which were sealed by sophisticated secret doors. Drawing on my excavations at the temple of Athribis, I presented on an elaborate system of chambers and movable secret doors that is unique in Egypt in its complexity.

As a final note, I would like to thank all members of the NINO, the Egyptological Institute, as well as the librarians for their kind welcome and support during this productive and pleasant summer.

Incoming Mobility Grant report

Leila Makvandi

In August 2022, I had an opportunity for a research stay in Leiden and the NINO library within the framework of the NINO Incoming Mobility Grant, which was awarded to me in June 2022. I would like to thank the NINO director for giving me the opportunity, and the staff of NINO for their help and kindness.

The NINO Library offers a vast collection of books and articles in the fields of the ancient Near East. As the access to the numerous monographs was always a complex problem for me, but, I was able to collect the books and articles that I needed. Also, I could check the new publications from 2020, which was hardly possible to get access during the pandemic lockdowns.

The aim of my visit to NINO library was to continue working on my research interest in the adaptation of local calendars in the Achaemenid administrative system and their archival documents, which I am carrying out as a project at the University of Kashan.

The question I had for this research is how Achaemenid matched different local calendars. To answer this question, I studied calendars in the royal inscriptions and Persepolis archives, along with Mesopotamia and Aramaic documents from Egypt and Bactria, to see how these calendars are adapted into administrative records.

Since my work is a combination of archaeology, history and archival studies, it also includes astronomical texts, so having access to all of the publications I needed has undoubtedly boosted my research. I especially had access to publications of Neo-Babylonian archival and astronomical textual evidence and Egyptian Aramaic texts from Elephantine.

The research shows that the Achaemenids tried to adapt different calendars without requiring different parts of the kingdom to use the same calendar. The Bistun inscription clearly illustrates the diversity of calendars during the Achaemenid period, and although in each language version of the inscription the local calendars are used, all are matched.

Since the Old Persian, Elamite and Babylon calendars had the same structures; they were lunisolar. In these calendars it was necessary every three years to add intercalary months to begin the year at the spring equinox. Studies of intercalary months in Persepolis and Babylonian archives show that they completely matched each other. In Egyptian archive texts, such as from Elephantine, we can see “double dating” texts which, alongside the solar calendar, used a Babylonian calendar.

During my stay in Leiden and the visit to the NINO library, I finished a paper on this research to be published in the Journal of Iranian Archaeological Research. I hope the results of my work will be published in the near future.

Thanks to NINO, I had a chance to meet with my colleagues and friends.

Visiting Research Fellow report

Hamidreza Peighambari

In the summer of 2022, I had the opportunity to take a research fellowship in NINO. The aim of my scholarship was to continue my research on Alexander the Great and Seleucid kings' policy in Iran, which is partly based on cuneiform sources.

The NINO library has a rich collection of Mesopotamia and ancient Iran studies, Egyptology and Archaeology of the Near East. Therefore, I was able to collect resources I needed for my work. In my case, these were mainly articles published in journals that I could not access in my country. Also, for other resources, I spent some time in the main library of Leiden University.

There are many unanswered questions about the two hundred years encompassing the reign of Alexander the Great (from Gaugamela 331 B.C. to his death in Babylon 323 B.C.), his succession wars, and the Seleucid rule (312 B.C.) up to the end of Macedonian domination in western Iran (129 B.C.). The position and reaction of the Iranian elite in the face of the Macedonian conquest is a subject that needs to be studied well; in this study, I aimed to address this problem by relying on historical data and documents.

Through classical sources, we find that, besides relying on his military prowess and his claim to divine support to obtain legitimacy in the conquered territories, Alexander tried to respect the eastern customs. It seems that Successors continued “Alexander’s Iranian Policy”. What was the typical reaction of the Iranian community to the conquering Macedonians? What was the policy of the local elite and nobles in main cities such as Bactra, Ecbatana, Susa and Persepolis toward the Macedonians? What struggles for independencies have been made before the formation of the Parthian Empire?

In my research, the reactions of Iranians in the face of Macedonians could be divided into three general forms. First, many local elites worked with the Macedonian state to protect their interests. Second, whereas the state strongly suppressed the local uprisings, a cultural confrontation took place in religious terms and promoted messianic thought. Third, the Iranians supported the Macedonian rebellious Satraps, and this struggle gradually increased and eventually led to the formation of the Parthian Empire.

During my visit to NINO, I did a comparative study between historical and archaeological evidence and I hope parts of my work will be published in the near future.

When I was in Leiden, I had a chance to attend an event at NINO and visit my colleagues and friends. Thanks to the NINO director and the staff of NINO, for their help and kindness and for allowing me to carry out part of my research in Leiden.

Conference Subsidy report

Frederik Rogner

On 24 and 25 March 2022, the international conference *Interferences: The spatio-material interaction of writing and image in Ancient Egypt and around the world* took place at Leiden University. This conference was part of a Postdoc project, funded by the Swiss National Science Foundation and conducted during a stay as Visiting Research Fellow at the NINO. In this project I investigated how the creators of Egyptian image-text-compositions have correlated pictorial elements and writing signs in order to highlight messages or to create additional layers of meaning. The spatial interaction of figures and glyphs that we can see in Egyptian reliefs and wall paintings goes far beyond what is usually discussed as “labels”: Protagonists point at their name and titles, thereby reinforcing their identification and their identity; the offering king holds his censer in front of a deity only present in the form of his/her written name; gods highlight sequences of a text by reaching into the inscription – the list goes on.

The goal of the conference was to present the results of my research to a broader audience but also to gather researchers focussing on similar research questions in Egyptology and in other fields. The deliberate correlation of different communicative “modes” (in this case mostly “writing” and “image”), and thus the factor “layout”, plays of course an important role also

in other contexts of the ancient Egyptian visual culture as well as in completely different cultural spaces, such as Mesoamerica or Medieval Europe. By bringing together researchers that are working on very different material but still motivated by similar interests and based on similar approaches we were able to come once more a bit closer to an understanding of how different solutions to correlate the three parameters text, image and also support (a manuscript page, a tomb wall, a rock face, etc.) have been developed and used by authors in different ages, contexts and cultures.

Of course, the pandemic was not “over” and also our conference was not spared: while two speakers had to cancel, we were able to set up a last-minute online solution for another one – and kept being slightly startled by this voice that from time to time suddenly asked a question literally “out of nowhere”. Nonetheless, being the first in-person conference in two years for most participants and audience members, our gathering was most successful not only from a scientific but also a social perspective. Not least due to the very generous funding supplied by NINO as well as by Stichting Mehen, we were able to continue our talks during two lunches and a very nice conference dinner and I am sure that some new friendships were born during this gathering.

Publication Subsidy report

F. Rogner, *Bildliche Narrativität – Erzählen mit Bildern. Rezeption und Verwendung figürlicher Darstellungen im ägyptischen Neuen Reich*, Swiss Egyptological Studies 3 (Basel/Frankfurt 2022)

Available in print, and in open access:

<https://edoc.unibas.ch/87889>

Summary

Images have always fascinated by their liveliness and their dynamic character. But how can immobile, two-dimensional depictions create such impressions? My monograph offers an explanation for the emergence of this narrative effect of images that reaches far beyond the question if

they relate a certain story. By distinguishing the “narrative effect” or “narrativity” (Narrativität) from “storytelling” (Erzählen), the first being an immanent quality of the image, the second being a particular application of images, it presents a coherent model that is able to explain certain effects triggered by images instead of negating them based on preconceived definitions. The research focusses on the richly decorated chapels of private tombs of the Egyptian New Kingdom (ca. 1550–1050 B.C.), but the decorative programmes of contemporary royal tombs and temples are equally taken into consideration. In doing so, diverse artistic means developed by Egyptian artists are considered, from the kinetic elaboration of individual figures to the creation of more continuous image spaces and to the configuration of complex image series. The deliberate play with the narrative effect of images by their creators is revealed in recontextualisations of the material and its perception by historical observers in an approach influenced by reception aesthetics. The analysis is concluded by a closer look at different applications of figurative images prevalent in the Egyptian New Kingdom, one of which is telling stories with images.

Recente lezingen en evenementen

Lower Classes in the Neo-Assyrian Empire

De lezing van Georg Cyrus (gehouden in het gebouw van de Faculteit Archeologie) trok zoveel publiek, dat we naar een grotere zaal moesten verhuizen. Gelukkig was er een collegezaal beschikbaar! Er waren naar schatting 50 mensen.

Maand van Toetanchamon

In november werd wereldwijd aandacht besteed aan farao Toetanchamon, wiens graf honderd jaar geleden werd gevonden. In het Rijksmuseum van Oudheden werden er diverse activiteiten georganiseerd, waaraan het NINO op verschillende manieren bijdroeg.

#TutTuesday

Onze social media-campagne is inmiddels afgesloten. Met hulp van prof. Olaf Kaper en met input van verschillende Nederlandse egyptologen hebben we 33 afleveringen over Nederlands onderzoek en connecties tussen Toetanchamon en Nederland gepost, telkens op dinsdagavond. U kunt ze terugvinden op het Facebook- of Instagram-account van het NINO.

Toetanchamon in spijkerschrift

Op 22 november gaf Willemijn Waal een NINO-EOL-najaarslezing over de Amarna-brieven, die zeer goed bezocht was: in de Leemanszaal ca. 70 personen en online nog eens 170.

Veenhof-lezing "Access to Knowledge"

Ook deze lezing werd hybride gehouden. In de Taffeh-zaal van het Rijksmuseum van Oudheden luisterden ca. 40 personen live naar prof. Eleanor Robson, online 144.

Even voorstellen

Mijn naam is Mathijs Smith. Ik heb Egyptologie en Archeologie gestudeerd aan de Universiteit Leiden. Daarna ben ik bij het Nationaal Archief komen te werken. Sinds oktober werk ik daarnaast één dag in de week aan de ontsluiting en bewerking van de archieven van het NINO. Daarbij kan ik de kennis die ik bij het NA heb opgedaan inzetten in de praktijk.

Het NINO heeft vanwege haar unieke positie in Nederland een grote hoeveelheid eigen archief opgebouwd, en archieven van onderzoekers verkregen. Voordat het NINO naar haar nieuwe locatie verhuist moeten deze archieven worden onderzocht, beschreven, geordend en bewerkt. In sommige archieven is al veel werk verricht, zoals in het archief van De Liagre Böhl, maar een deel van dit materiaal is nog nooit helemaal bekeken. Ik richt me nu eerst op het organisatorisch archief van het NINO; de neerslag van alles wat het NINO als organisatie heeft gedaan sinds 1939 tot 2018. Doordat het NINO relatief lang veel ruimte heeft gehad is er heel veel bewaard gebleven. Het archief is dus een echte historische schatkamer. Dat maakt ook dat het soms haast overweldigend kan zijn. Daarnaast heb je te maken met persoonsgegevens, financiën, samenwerkingsverbanden en allerlei andere informatie geordend moet worden en correct (wettelijk) bewaard moet worden. Het is complex werk, maar dat maakt het ook juist zo leuk.

Aankomende subsidies

Jaarprijs Cuijpers-Opdenakker

NINO en Ex Oriente Lux reiken jaarlijks een prijs uit voor het beste wetenschappelijke artikel over het Oude Nabije Oosten incl. Egypte, geschreven in Nederland door een auteur onder de 40. Het artikel mag langer dan 5 jaar geleden gepubliceerd zijn.

Tot 15 februari a.s. kunnen auteurs hun artikel weer indienen via de NINO-website. De inzendingen worden beoordeeld door een jury bestaande uit twee leden vanuit het NINO, twee leden vanuit Ex Oriente Lux, en één van de twee naamgevers van de prijs. De winnaar wordt gevraagd het artikel om te werken naar een populair-wetenschappelijke publicatie of project.

De winnaar wordt in mei of juni bekendgemaakt. Meer informatie en inzending via de NINO-website.

Conference Participation Grant

De zomer van 2023 wordt in Leiden “summer of conferences”: de assyriologen, egyptologen en iranologen organiseren achtereenvolgens een internationale conferentie in hun vakgebied.

Het NINO is partner in de twee congressen over het Oude Nabije Oosten. Naast een bijdrage in de organisatiekosten stellen we een subsidie-mogelijkheid voor deelnemers in: sprekers uit het Midden-Oosten en Noord-Afrika kunnen vanaf 15 januari een bescheiden reisbeurs van €500 aanvragen.

Ook hier geldt: meer informatie op de NINO-website.

Aankomende evenementen

NINO Annual Meeting

Donderdag 26 januari 2023,
thema: “Othering & Identity”.

Universiteit Utrecht; georganiseerd door
Rolf Strootman en Ortal-Paz Saar.

Programma en aanmelding:
zie de NINO-website.

Conference “The kingdom of Kizzuwatna: Recent developments in research”

Donderdag 23 t/m zaterdag 25 maart 2023.
Leiden; georganiseerd door Andrea Trameri.

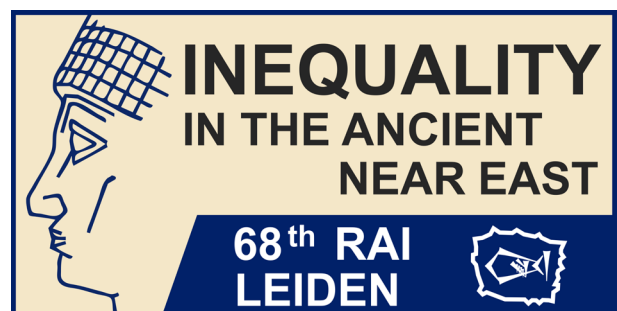
Programma en aanmelding:
zie de NINO-website.

Week van de Klassieken

Donderdag 23 maart t/m zondag 2 april 2023,
thema: “Revoluties en de oudheid”.
Website: www.weekvandeklassieken.nl

68^e Rencontre Assyriologique Internationale

17-20 juli 2023,
website: www.universiteitleiden.nl/en/rai68

13th International Congress of Egyptologists

6-11 augustus 2023, website: ice2023.com

international congress of egyptologists
المؤتمر الدولي لعلماء المصريات

LEIDEN 6-11 AUG 2023

ICE2023.COM